

Nogle kristne vil være meget vidende med hensyn til "deres tråd", mens andre ikke er det. Nogle vil endda sige, at de ikke er en del af tråden, mens de alligevel abonnerer på den rituelle del af kristendommen. De fleste i Danmark i dag ønsker for eksempel at blive begravet på en kirkegård efter et kirkeligt ritual. Forskere taler i denne sammenhæng om medlemsskabet i Folkekirken som en forsikring, og det bekræftes i en interviewundersøgelse foretaget i 2008. Se fx interviewet med fysioterapeuten Nadja:

☞ Det er bare noget, man er. Ja, det er sørme nok blevet en norm, fordi nu var far og mor medlem, og man bliver automatisk medlem og skal faktisk gøre en aktiv indsats, hvis man ikke vil være medlem. Den dag jeg dør, vil jeg da også godt kunne begravnes og alt det der. Fordi man kan jo aldrig vide, hvad man kommer videre til. Så det er nok en god ide at blive.

Peter Gündelach m.fl.: I hjertet af Danmark. Hans Reizels Forlag, 2008.

Fælles for alle dele af denne komplicerede tråd er, at de alle stammer et sted fra og er et produkt af 2000 års historie, hvilket også bliver fremhævet af teologien selv i den såkaldte narrative teologi. (se side 251)

Tråden som metafor anviser en måde at se og forstå kristendommen på som et fænomen med mange bidragsydere og uden en fast kerne. Men selvom kristendommen måske ikke har en fast kerne, er der almindelig enighed om, at der er en grundfortælling, som går igen i de fleste forståelser af kristendommen.

Man kan betragte den grundfortælling fra to vinkler: Den bibelske og den rituelle. Den bibelske vinkel handler om den skrevne tekst, og den rituelle vinkel handler om det levede liv.

Den kristne grundfortælling

To mytetyper

- Kosmogoniske myter er myter, der fortæller om verdens skabelse.
- Kosmologiske myter er myter, der fortæller om verdens indretning.

Når man i religionsvidenskab beskæftiger sig med myter, siger man som regel, at hændelserne foregår i en unavngiven og ubestemt urtid, som er udenfor tid og rum. Det specielle ved de bibelske myter er, at der ofte også forekommer specielle geografisk og historisk kendte steder, helt i tradition med den antikke, jødiske stil. Se for eksempel, hvordan Jesus bliver beskrevet i Matthæus kap.1, v.1: Jesu slægt (se side 186).

Det gælder derfor om at kunne frasortere de historiske lag og læse myterne intentionelt (se side 63). Det vil i denne sammenhæng sige, at man læser med et bestemt formål for

øje. Formålet
Det Gamle o

1. tilstand

Skabelse

GAMMEL

Den kristne g

1. tilstand:

Fakta om

Når man l
overrasken
tale om to
lige miljøe

Den første
den kosm
alem unde

- Gud
- lede
- maj
- Kao
- Tek
- sker
- det
- Men
- en f

Den ander
den antro
er påvirke

andre ikke er
abonnerer på
eksempel at bli-
sammenhæng
i interviewun-

i nu var far og
e en aktiv ind-
gået kunne be-
er videre til. Så

els Forlag, 2008.

t sted fra og er
n selv i den så-

om et fænomen
nen måske ikke
ælling, som går

en rituelle. Den
dler om det le-

e.
ng.

n regel, at hæn-
g rum. Det spe-
grafisk og histo-
empel, hvordan

rne intentionelt
stemt formål for

1. Hvad er kristendom?

Øje. Formålet eller intentionen med grundfortællingen i en bibelsk vinkel er at fremstille Det Gamle og Det Nye Testamente som forholdet mellem et problem og en løsning:

Den kristne grundfortælling.

1. tilstand: Skabelse og syndefald

Fakta om 1. og 2. skabelsesmyte

Når man læser begyndelsen af Det Gamle Testamente grundigt, er det for mange overraskende, at skabelsen så at sige "sker to gange". Det har at gøre med, at der er tale om to tekster, som har hver deres oprindelse og som er opstået i meget forskellige miljøer.

Den første skabelsesberetning (se side 16) er den yngste, og man kalder den også for den **kosmocentriske** skabelsesberetning. Teksten er opstået i præstekredse i Jerusalem under det såkaldte babylonske eksil ca. år 600 f.Kr. og har følgende kendetegn:

- Gud skaber med ord ud af intet, og der er afstand til skaberværket. Gud er således suveræn i forhold til sit skaberværk, og han omtaler sig selv med pluralis majestatis.
- Kaos-elementet er vand, som Gud ordner og danner kosmos ud fra.
- Teksten er meget skematisk opbygget: Først udtaler Gud skaber-ordene, så sker det, som Gud vil, Gud accepterer skaberværket, og slutteligt benævnes det skabte. Nogle mener, at teksten er blevet brugt rituelt og er blevet sunget.
- Mennesket er en blandt mange skabninger, men skabes i Guds billede og får en herskerrolle over dyrene.

Den anden skabelsesberetning (se side 16) er den ældste, og man kalder den også for den **antropocentriske** skabelsesberetning. Teksten stammer fra ca. år 1000 f.Kr. og er påvirket af samtidens frugtbarhedsreligioner. Teksten har følgende kendetegn:

- **Gud** skaber mennesket med hænderne ud af agerjorden, og der er således nærhed til skaberværket.
- **Kaos-elementet** er den tørkefyldte agerjord, og en kilde med vand er **kosmos-elementet**
- **Teksten** er handlingsmæssigt centreret om Adam og Eva, de to første mennesker. Syndefaldets før og efter skaber en handlingsmæssig fremskriden i teksten.
- **Mennesket** er centrum i teksten, men det er også mennesket, der bryder med harmonien i Guds paradys.

Som i mange andre religioners skabelsesberetninger er der også i den kristne skabelsesmyte en bevægelse fra kaos, altså uorden, til kosmos, altså orden. En anden måde at udtrykke dette på er med forskeren Podemann Sørensens begreb differentiering. Før myten narrativt går i gang, er der ingen forskel på mørke – lys, op – ned, dyr – menneske, men som myten skrider fremad, skabes der forskel – altså differens – mellem disse begreber.

Verdens skabelse

v1 I begyndelsen skabte Gud himlen og jorden.

v2 Jorden var dengang tomhed og øde, der var mørke over urdybet, og Guds ånd svævede over vandene.

v3 Gud sagde: "Der skal være lys!" Og der blev lys. **v4** Gud så, at lyset var godt, og Gud skilte lyset fra mørket. **v5** Gud kaldte lyset dag, og mørket kaldte han nat. Så blev det aften, og det blev morgen, første dag.

v6 Gud sagde: "Der skal være en hvælving i vandene; den skal skille vandene!" Og det skete; **v7** Gud skabte hvælvingen, som skilte vandet under hvælvingen fra vandet over hvælvingen. **v8** Gud kaldte hvælvingen himmel. Så blev det aften, og det blev morgen, anden dag.

v9 Gud sagde: "Vandet under himlen skal samle sig på ét sted, så det tørre land kommer til syne!" Og det skete. **v10** Gud kaldte det tørre land jord, og det sted, hvor vandet samlede sig, kaldte han hav. Gud så, at det var godt.

v11 Gud sagde: "Jorden skal grønnes: Planter, der sætter frø, og alle slags frugttræer, der bærer frugt med kerne, skal være på jorden." Og det skete; **v12** jorden frembragte grønt, alle slags planter, der sætter frø, og alle slags træer, der bærer frugt med kerne. Gud så, at det var godt. **v13** Så blev det aften, og det blev morgen, tredje dag.

v14 Gud s. skal tjene melhvæl. største til Gud satte og om nat ten, og det

v20 Gud s jorden op og alle slag fugle. Gud og talrige, blev det af

v24 Gud s alle slags v alle slags k

v26 Gud s over havet på jorden. mand og k frugtbare i lens fugle planter, de skal I have der rører s så alt, hva blev morg

v1 Således dag var Gu han efter i helligede c han skabte

v4 Det var

Det Gamle den autoris

er er således
d er kosmos-
ørste menne-
skriden i tek-
er bryder med

kristne skabel-
en anden måde
erentiering. Før
lyr – menneske,
ellem disse be-

Guds ånd svæ-

r godt, og Gud
at. Så blev det

vanden!" Og
gen fra vandet
n, og det blev

ørre land kom-
ted, hvor van-

ugs frugttræer,
en frembragte
igt med kerne.
e dag.

1. Hvad er kristendom?

v14 Gud sagde: "Der skal være lys på himmelhvælvingen til at skille dag fra nat. De skal tjene som tegn til at fastsætte festtider, dage og år, **v15** og de skal være lys på himmelhvælvingen til at oplyse jorden!" Og det skete; **v16** Gud skabte de to store lys, det største til at herske om dagen, det mindste til at herske om natten, og stjernerne. **v17** Gud satte dem på himmelhvælvingen til at oplyse jorden, **v18** til at herske om dagen og om natten og til at skille lys fra mørke. Gud så, at det var godt. **v19** Så blev det aften, og det blev morgen, fjerde dag.

v20 Gud sagde: "Vandet skal vrimle med levende væsener, og fugle skal flyve over jorden oppe under himmelhvælvingen!" Og det skete; **v21** Gud skabte de store havdyr og alle slags levende væsener, der rører sig og vrimler i vandet, og alle slags vingede fugle. Gud så, at det var godt. **v22** Og Gud velsignede dem og sagde: "Bliv frugtbare og talrige, og opfyld vandet i havene! Og fuglene skal blive talrige på jorden!" **v23** Så blev det aften, og det blev morgen, femte dag.

v24 Gud sagde: "Jorden skal frembringe alle slags levende væsener, kvæg, krybdyr og alle slags vilde dyr!" Og det skete; **v25** Gud skabte alle slags vilde dyr, al slags kvæg og alle slags krybdyr. Gud så, at det var godt.

v26 Gud sagde: "Lad os skabe mennesker i vort billede, så de ligner os! De skal herske over havets fisk, himlens fugle, kvæget, alle de vilde dyr og alle krybdyr, der kryber på jorden." **v27** Gud skabte mennesket i sit billede; i Guds billede skabte han det, som mand og kvinde skabte han dem. **v28** Og Gud velsignede dem og sagde til dem: "Bliv frugtbare og talrige, opfyld jorden, og underlæg jer den; hersk over havets fisk, himlens fugle og alle dyr, der rører sig på jorden!" **v29** Gud sagde: "Nu giver jeg jer alle planter, der sætter frø, på hele jorden og alle træer, der bærer frugt med kerne. Dem skal I have til føde. **v30** Til alle de vilde dyr og til alle himlens fugle, ja, til alt levende, der rører sig på jorden, giver jeg alle grønne planter som føde." Og det skete. **v31** Gud så alt, hvad han havde skabt, og han så, hvor godt det var. Så blev det aften, og det blev morgen, den sjette dag.

v1 Således blev himlen og jorden og hele himlens hær fuldendt. **v2** På den syvende dag var Gud færdig med det arbejde, han havde udført, og på den syvende dag hvilede han efter alt det arbejde, han havde udført. **v3** Gud velsignede den syvende dag og helligede den, for på den dag hvilede han efter alt det arbejde, han havde udført, da han skabte.

v4 Det var himlens og jordens skabelseshistorie.

Det Gamle Testamente, 1.Mosebog, kap.1, v.1-31 og 1.Mosebog, kap.2, v.1-4. Bibeltæksten er fra den autoriserede oversættelse, © Det Danske Bibelselskab 1992.

Opgave – Verdens skabelse

- Analyser myten vha sommerfuglemodellen (se side 67).
- Formuler på baggrund af analysen, hvad der er kaos, hvad der er kosmos, og hvilken mytetype, det drejer sig om.

Adam og Eva

Dengang Gud Herren skabte jord og himmel, **v5** var der endnu ingen buske på jorden, og ingen planter var spiret frem, for Gud Herren havde ikke ladet det regne på jorden, og der var ingen mennesker til at dyrke agerjorden, **v6** men en kilde brød frem af jorden og vandede hele agerjorden. **v7** Da formede Gud Herren mennesket af jord og blæste livsånd i hans næsebor, så mennesket blev et levende væsen.

v8 Gud Herren plantede en have i Eden ude mod øst, og der satte han det menneske, han havde formet. **v9** Gud Herren lod alle slags træer, der var dejlige at se på og gode at spise af, vokse frem af jorden, også livets træ midt i haven og træet til kundskab om godt og ondt.

v10 I Eden udsprang en flod, der vandede haven. Udenfor delte den sig og blev til fire strøomme. **v11** Den første hedder Pishon; den snor sig gennem hele landet Havila, hvor der er guld. **v12** Guldets i det land er fint; der er også bedellium og shohamsten. **v13** Den anden flod hedder Gihon; den snor sig gennem hele landet Nubien. **v14** Den tredje flod hedder Tigris; den løber øst for Assur. Den fjerde flod er Eufrat.

v15 Gud Herren tog mennesket og satte ham i Edens have, for at han skulle dyrke og vogte den. **v16** Men Gud Herren gav mennesket den befaling: "Du må spise af alle træerne i haven. **v17** Men træet til kundskab om godt og ondt må du ikke spise af, for den dag du spiser af det, skal du dø!"

v18 Gud Herren sagde: "Det er ikke godt, at mennesket er alene. Jeg vil skabe en hjælper, der svarer til ham." **v19** Så formede Gud Herren alle de vilde dyr og alle himlens fugle af jord, og han førte dem til mennesket for at se, hvad han ville kalde dem, og det, mennesket kaldte de levende væsener, blev deres navn. **v20** Sådan gav mennesket alt kvæget, himlens fugle og alle de vilde dyr navn, men han fandt ikke en hjælper, der svarede til ham.

v21 Da lod Gud Herren en tung søvn falde over Adam, og mens han sov, tog han et af hans ribben og lukkede til med kød. **v22** Af det ribben, Gud Herren havde taget fra Adam, byggede han en kvinde og førte hende til Adam. **v23** Da sagde Adam:

"Nu er det
og kød af
Hun skal
for af mar

v24 Derfor
kød.

v25 Adam

*Det Gamle
telse, © Det*

Syndefald

v1 Slangen
spurgte kv
Kvinden s
frugten på
røre ved, f

v5 Men Gu
og kan ke
kende at s
Hun gav d
øjne, og d
dem om li

v8 Ved aft
de sig for
er du?" **v1**
og så gem
spist af de
mig, gav n
det, du ha

v14 Da sag
"Fordi du
skal du væ
blandt alt
og blandt
På din bug
og støv sk
alle dine d

er kosmos, og

iske på jorden,
gne på jorden,
ød frem af jor-
sket af jord og

det menneske,
t se på og gode
t til kundskab

sig og blev til
landet Havila,
n og shoham-
landet Nubi-
fjerde flod er

n skulle dyrke
nå spise af alle
ke spise af, for

skabe en hjæl-
og alle himlens
kalde dem, og
n gav menne-
lt ikke en hjæl-

sov, tog han et
havde taget fra
adam:

"Nu er det ben af mine ben
og kød af mit kød.
Hun skal kaldes kvinde,
for af manden er hun taget."

v24 Derfor forlader en mand sin far og mor og binder sig til sin hustru, og de bliver ét kød.

v25 Adam og hans kvinde var nøgne, men de skammede sig ikke.

Det Gamle Testamente, 2. Mosebog, kap. 2, v. 5-25. Bibelteksten er fra den autoriserede oversættelse, © Det Danske Bibelselskab 1992.

Syndefaldet og uddrivelsen af Edens have

v1 Slangen var det snedigste af alle de vilde dyr, Gud Herren havde skabt, og den spurgte kvinden: "Har Gud virkelig sagt, at I ikke må spise af træerne i haven?" **v2** Kvinden svarede slangen: "Vi må gerne spise af frugten på træerne i haven, **v3** men frugten på det træ, der står midt i haven, har Gud sagt, at vi ikke må spise af og ikke røre ved, for ellers skal vi dø." **v4** Men slangen sagde til kvinden: "Vist skal I ikke dø! **v5** Men Gud ved, at den dag I spiser af den, bliver jeres øjne åbnet, så I bliver som Gud og kan kende godt og ondt." **v6** Kvinden så, at træet var godt at spise af og tiltrækkende at se på, og at det også var godt at få indsigt af, og hun tog af frugten og spiste. Hun gav den også til sin mand, der var hos hende, og han spiste. **v7** Da åbnedes deres øjne, og de opdagede, at de var nøgne. Derfor syede de figenblade sammen og bandt dem om livet.

v8 Ved aftenstid hørte de Gud Herren gå rundt i haven. Da gemte Adam og hans kvinde sig for Gud Herren mellem havens træer. **v9** Gud Herren kaldte på Adam: "Hvor er du?" **v10** og han svarede: "Jeg hørte dig i haven og blev bange, fordi jeg er nøgen, og så gemte jeg mig." **v11** Han spurgte: "Hvem har fortalt dig, at du er nøgen? Har du spist af det træ, jeg forbød dig at spise af?" **v12** Adam svarede: "Kvinden, du satte hos mig, gav mig af træet, og så spiste jeg." **v13** Gud Herren spurgte så kvinden: "Hvad er det, du har gjort?" Hun svarede: "Slangen forledte mig til at spise."

v14 Da sagde Gud Herren til slangen:

"Fordi du har gjort dette,
skal du være forbandet
blandt alt kvæg
og blandt alle vilde dyr.
På din bug skal du krybe,
og støv skal du æde,
alle dine dage.

v15 Jeg sætter fjendskab mellem dig og kvinden, mellem dit afkom og hendes: Hendes afkom skal knuse dit hoved, og du skal bide hendes afkom i hælen."

v16 Til kvinden sagde han: "Jeg vil gøre dit svangerskab plagsomt og pinefuldt, i smerte skal du føde børn. Du skal begære din mand, og han skal herske over dig."

v17 Til Adam sagde han: "Fordi du lyttede til din kvinde og spiste af det træ, jeg forbød dig at spise af, skal agerjorden være forbandet for din skyld; med møje skal du skaffe dig føden alle dine dage.

v18 Tjørn og tidsel skal jorden lade spire frem til dig, og du skal leve af markens planter.

v19 I dit ansigts sved skal du spise dit brød, indtil du vender tilbage til jorden, for af den er du taget. Ja, jord er du, og til jord skal du blive."

v20 Adam gav sin kvinde navnet Eva, for hun blev mor til alle mennesker. **v21** Gud Herren lavede skindtøj til Adam og hans kvinde og gav dem det på. **v22** Og Gud Herren sagde: "Nu er mennesket blevet som en af os og kan kende godt og ondt. Bare det nu ikke rækker hånden ud og også tager af livets træ og spiser og lever evigt!" **v23** Så sendte Gud Herren dem ud af Edens have til at dyrke agerjorden, som de var taget af. **v24** Han jog mennesket ud, og øst for Edens have anbragte han keruberne og det lyvende flammesværd til at vogte vejen til livets træ.

Det Gamle Testamente, 3. Mosebog, kap.20, v.1-24. Bibelteksten er fra den autoriserede oversættelse, © Det Danske Bibelselskab 1992.

O

- Ans
- Find
- se p
- Se t
- mæ
- syn
- ove:
- Ove
- som

Det er i myte men myten findes i para på spil. Der gemmer sig at menneske var før). Men udenfor Paradis er de har et problem enten på mennesket i

O

- Læs
- ske'
- Hol
- ved
- Sarr

Prædika

[...]

Hvad er
ligger, og
hver, der

Opgave – Syndefaldsmyten

- Analyser myten vha sommerfuglemodellen (se side 67).
- Find eksempler på differentieringsprocesser i myten. Hvorfor er det netop disse processer, som myten grundlægger?
- Se uddraget af første del af trosbekendelsen: "*Vi tror på Gud Fader, den Almægtige, himmelens og jordens skaber*". Hvad siger det om det kristne guds-syn, at Gud både er en Fader og er almægtig? Kan dobbeltheden ses i myterne overfor?
- Overvej, hvad disse myter kunne betyde for kristne i dag – for ekspertkristne som for folkeligt kristne.

Det er i myten menneskets opgave at forvalte det skabte i fuldstændig harmoni med Gud, men myten fortæller os, at det er mennesket, der forbryder sig mod de få regler, som findes i paradiset. Efter dette tillidsbrud mod Gud er der flere differentieringsprocesser på spil. Der er et klart før og et klart efter i teksten. Mennesket får afstand til sin Gud, gemmer sig for ham og bliver bevidst om sin egen seksualitet. Teksten fortæller os nu, at mennesket som en straf udvises fra Paradiset og bliver dødeligt (hvilket det altså ikke var før). Med andre ord sker der en bevægelse fra det hellige til det profane. Tilværelsen udenfor Paradis er beskrevet som hård, slidsom og smertefuld. Kontrasten til det paradisiske er dermed klart opridset, og man kalder myten for **problemmyten**; mennesket har et problem, der skal løses med Kristus i Det Nye Testamente. Teologer i dag fokuserer enten på det positive i, at mennesket er skabt i Guds billede, eller det negative i, at mennesket med syndefaldet løsriver sig fra Gud.

Opgave – Skabelses- og syndefaldsmyten i dag

- Læs teksterne "Prædiken Trinitatis" og "Syndefaldet og det moderne menneske" parvis. Hver elev er ansvarlig for den ene tekst.
- Hold parvis oplæg for hinanden om hver tekst. Fokuser på, hvilke aspekter ved syndefaldet, som hhv. Lilleør og Nyborg synes er vigtige.
- Sammenlign de to tekster, og noter de vigtigste forskelle og ligheder.

Prædiken Trinitatis

[...]

Hvad er syndefaldet? Er syndefaldet sådan helt præcis noget med, hvor Paradis ligger, og hvor det træ står? Nej! Syndefaldet begynder i hjertet, i tanken på enhver, der tvivler om Guds kærlighed. Tvivler på, at han passer på en. Det er tvivl,

esker. v21 Gud
v22 Og Gud Her-
g ondt. Bare det
r evigt!" v23 Så
de var taget af.
berne og det ly-

riserede oversæt-